

alfa-nieuws

bulletin voor
docenten in de alfabetisering

nummer 1 - 2002

Werk in uitvoering

Vanaf dit nummer zal in ALFA-NIEUWS regelmatig aandacht besteed worden aan autochtone alfa-cursisten. We beginnen met een artikel van Ben Hermeler van het Baronie College te Breda. Hij doet verslag van een project op de werkvloer waarin de werkgever (Kappa Vandra Golfkarton BV) zich ten doel had gesteld de functionele taal- en rekenvaardigheden van autochtone en allochtone werknemers te vergroten.

Alfabetisering op de werkvloer Kappa Vandra Golfkarton BV

Ben Hermeler
Baronie College Breda - Edujob

Bij alfabetisering op de werkvloer hebben wij het over kennis en vaardigheden die praktisch bruikbaar zijn en betekenis hebben binnen de werksituatie. Wij hanteren een brede invulling van het begrip "alfabetisering". Het gaat om functionele taal- en rekenvaardigheden van de werknemers bij Kappa Vandra Golfkarton b.v. te Oosterhout (NB).

Het bedrijf

Vandra is een productiebedrijf waar golfkartonnen verpakkingen gemaakt worden voor de food en non-food sector. Er werken ongeveer 250 mensen, waarvan ongeveer

180 mensen in de productie. 20% van de werknemers is van allochtone afkomst.

Het bedrijf heeft zich gespecialiseerd in kleine orders met een vooruitstrevend dienstenpakket. Het betekent dat er dagelijks aan een groot aantal verschillende orders gewerkt wordt en er veel overgeschakeld moet worden tussen de verschillende productieopdrachten om de afnemers op maat te kunnen bedienen.

In dit artikel zal eerst een schets worden gegeven van de werksituatie bij Vandra, waarmee we ook duidelijk proberen te maken welke vaardigheden op het gebied van taal en rekenen de werknemers nodig hebben

om goed te kunnen functioneren. Vervolgens gaan we in op de werkzaamheden van Edujob bij Vandra. Edujob is de afdeling van de unit Educatie van het Baronie College die de educatie binnen arbeidsorganisaties verzorgt.

Algemeen

Bij Vandra wordt het werk verspreid over verschillende afdelingen uitgevoerd: de Golf-kartonmachine (waar het karton wordt vervaardigd), de afdeling Verwerking (verdeeld in verschillende taakunits die de

dozen maken) en de Expeditie (die zorgt voor de goede afvoer van het product).

Letterlijk en figuurlijk boven de werkvloer zit de afdeling Planning die de opdrachten verzorgt die naar de werkvloer gaan door middel van schriftelijke productieopdrachten. Er is veel communicatie tussen planning en werkvloer. Het bedrijf is bezig om de communicatie omtrent opdrachten zoveel mogelijk per computer te laten plaatsvinden. Nu wordt er nog gewerkt met schriftelijke productieopdrachten.

316090/ 1 PRODUKTIE-OPDRACHT NUMMER 316090/ 1

Kontaktpers. intern : Voermans
Kontaktpers. klant : Venema
Ordernummer klant : AV3099156
Kode klant : 000553
Aant. min./best./max. : 1425 / 1500 / 1575
Bestelde kwaliteit : 410= DGK 45

Deel van een schriftelijke productieopdracht

Bij Vandra wordt in ploegendienst gewerkt, van maandag t/m zaterdag. Er is een dag-, avond- en een nachtploeg. Per machine en per 'dienst' is er een ploeg van een viertal medewerkers die bestaat uit **productie-medewerkers** (stapelaar en inlegger) en **machinevoerders**. De machinevoerders zijn verantwoordelijk voor de eigen machine en het hele proces eromheen. De productie-medewerkers zijn daarbij ondersteunend. Zij voeren de opdrachten wel zelfstandig uit.

Bij Vandra wordt veel verantwoordelijkheid neergelegd bij de medewerkers op de werkvloer. Het werken in zogenaamde "zelfsturende" teams vereist veel taal-, reken-, en sociale vaardigheden van de medewerkers. Werken bij Vandra veronderstelt meer vaardigheden op het gebied van taal en rekenen dan wat feitelijk strikt noodzakelijk is voor de productietaak. Wil je goed functioneren binnen Vandra dan moet je de Vandra-visie begrijpen en ernaar handelen. Dat is een andere competentie dan louter het kunnen lezen van een productieopdracht en de strikte uitvoering daarvan. Het niveau van (sleutel)vaardigheden moet hoog zijn als de productie is georganiseerd in zelfsturende teams.

Onderzoek

Vandra investeert veel in scholing en opleiding van haar personeel. Zij maakt daarbij onder meer gebruik van het Baronie College. In 2000 kwam Vandra met de volgende opdracht: "Onderzoek bij werknemers op de werkvloer welke specifieke vaardigheden op het gebied van taal en rekenen nodig zijn in de verschillende functies bij Vandra. Test vervolgens de medewerkers op die specifieke vaardigheden. Vandra kan dan gerichter gaan scholen als dat nodig is."

Edujob verzorgt een viertal zaken bij Vandra. Wij zijn gestart met het bepalen van competenties op het gebied van taal en rekenen per functie. Het gaat hierbij om twee kernfuncties: productiemedewerker en machinevoerder. Vervolgens is gewerkt aan het ontwikkelen van een Vandra-toets waarmee de vereiste vaardigheden van productiemedewerkers en machinevoerders op het gebied van taal en rekenen getoetst kunnen worden. Op dit moment worden medewerkers getoetst en gaat voor een aantal van hen een opleidingstraject van start (onder werktijd). Edujob ontwikkelt reken- en taalcursussen op maat (voor zowel Vandra als de

individuele werknemers) en voert die ook uit.

Werkwijze

Tijdens hun werk kregen de onderzoekers veel hulp van de 'productiementor', een voormalig afdelingschef die de hele ontwikkeling van een nog vrij ambachtelijke productie van golfkartonnen verpakkingen uit de beginjaren van het bedrijf tot de meer procestechnisch gestuurde productie in "zelfsturende" teams heeft meegemaakt. Hij heeft inzicht in alle 'ins en outs' van het productieproces. Daarbij kent hij (bijna) alle medewerkers op de werkvloer. Omgekeerd geldt ook: iedereen kent hem en spreekt hem aan om dingen te vragen, problemen voor te leggen of om hem te informeren over de gang van zaken bij Vandra. Voor de onderzoekers is hij een belangrijke schakel met de werkvloer. Steeds wist hij de juiste mensen te benaderen die informatie kunnen geven over de werkzaamheden binnen de diverse functies en de vaardigheden die daarbij nodig zijn.

Wij hebben onderzoek gedaan naar situaties waarbij rekenen en taal moeten worden gebruikt op de werkvloer. Deze zogenaamde reken- en taalgebruikssituaties zijn in kaart gebracht door met diverse mensen vanuit verschillende geledingen gesprekken te voeren en door observaties op de werkvloer. Zo zijn er gesprekken gevoerd met iemand van planning en van expeditie, met machinevoerders en productiemedewerkers en met de productieleiding. Een hulpmiddel bij deze gesprekken was onder meer een enquête gebaseerd op eindtermen Nederlands en Rekenen & Wiskunde.

Verder zijn wij de werkvloer opgegaan voor observaties en het analyseren van het dagelijks werk van mensen. Wij hebben 'on the job' mensen aan het werk gezien en hadden daarbij ook de mogelijkheid om met hen te praten. Daarbij werd onder meer duidelijk met welke hulpmiddelen er gewerkt wordt (opdrachtenformulieren, pakbonnen, computerschermen, productiecijfers, zakrekenmachines en dergelijke). Ook kregen de onderzoekers zicht op het verloop van de communicatie met anderen. Van wie komen opdrachten en in welke vorm? Hoe verloopt de communicatie in de ploeg zelf? En op welke manier wordt gecommuniceerd bij de afronding van de productieopdracht?

Taal- en rekengebruikssituaties

Elke order wordt uitgevoerd aan de hand van een schriftelijke productieopdracht. Het werken aan de hand van zo'n productieopdracht veronderstelt nogal wat vaardigheden bij de werknemers. Wij geven daar enkele voorbeelden van.

Op het gebied van **Nederlandse taal** moet een medewerker onder meer het volgende kunnen:

- Leest en begrijpt van de productieopdracht de volgende elementen: het ordernummer, de naam van de klant, het aantal dat is besteld, het clichénummer, het stansnummer.
- Kent de codes: A6 GKM, C6 Verwerking, F12 Expeditie, 20* Bundelen per 20 stuks.
- Kan de zaken die ingevuld staan bij bijzonderheden begrijpen.
- Moet aan de productieopdracht kunnen zien en weten: hoeveel pallets er besteld moeten worden, hoe de dozen op de pallet verdeeld moeten worden, welk aantal er op een pallet moet, of er gebundeld moet worden of gestapeld, wat het formaat van de pallet is.
- Weet wat de belangrijkste afkortingen op de productieopdracht betekenen.

Op het gebied van **rekenen** zijn onder meer de volgende vaardigheden een vereiste om goed te functioneren:

- Kan een voorstelling maken van de grootte van het product aan de hand van de notatie LBH: L318 B57 H85.
- Kan het aantal voorraadplaten schatten en vergelijken met het opgegeven geplande aantal.
- Kan aantallen berekenen met de formule:

stuks per pak x pakken per laag x lagen op de pallet.

- Kan hoeveelheden handig tellen, bijvoorbeeld 30 x 6 x 5.
- Kan getallen boven de 1000 optellen, bijvoorbeeld 3 pallets met 1060 dozen en een restpallet met 540 dozen is samen
- Kan inschatten of aantallen kloppen met het geplande aantal.

Toetsen

Aan de hand van een beschrijving van de taal- en rekengebruikssituaties zijn toetsitems ontwikkeld. Deze items zijn vervolgens getest en geijkt en van daaruit zijn de toetsen

ontwikkeld.

Er is een Vandra-toets voor taal bestaande uit meerdere onderdelen: een schriftelijke toets voor lees- en schrijfvaardigheid en een door de werknemer en leidinggevende in te vullen (zelf)beoordelingsformulier voor communicatieve vaardigheden. Er is ook een Vandra-toets voor rekenen. Gezien de omvang wordt het niveau van de lees-, schrijf- en rekenvaardigheden van het zittende personeel met drie toetsen getest. Het (zelf)beoordelingsformulier dient daarbij als start van een mogelijk toetstraject. Voor sollicitanten is een toets ontwikkeld die het niveau test van de taal- en rekenvaardigheden die nodig zijn voor het functioneren binnen Vandra.

Lezen:

- 24) Wat is A6 ? a. Golfkartonmachine b. Verwerking c. Expeditie
25) Wie is de opdrachtgever ? a. Bosboom b. Avort c. Peacock Garden
26) Wanneer moeten de dozen worden geleverd ?
Vul hieronder in wanneer de klant de dozen wil hebben.

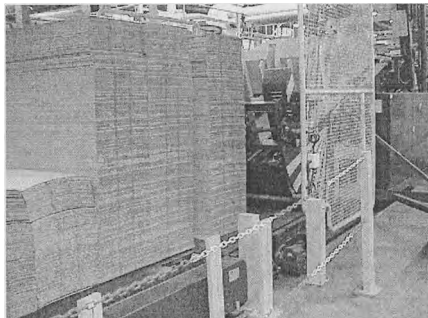
Schrijven:

Maak de opdracht:

Je hebt 190 kromme platen aangeleverd gekregen. Daar kun je niets mee beginnen. Vul de Shredder-bon in, zoals je dat ook op het werk zou doen.

Rekenen:

- Voor de productie van dozen zijn 16.000 platen nodig.
Op een volle pallet staan 3600 platen
- Hoeveel volle pallets moeten in de wachtrij staan ?
 - Hoeveel platen moeten er op een restpallet liggen ?

Voorbeelden van toetsvragen

Met behulp van de toetsen is vrij nauwkeurig aan te geven of er op bepaalde onderdelen bijscholing noodzakelijk is, wil men goed functioneren binnen de werksituatie. Aan de hand van de toetsresultaten kan daarom voor iedere werknemer die onvoldoende scoort een individueel bijscholingstraject worden uitgezet. De scholingsbijeenkomsten worden

op het bedrijf gegeven onder werktijd. Wij verwachten dat ze in korte tijd de beoogde resultaten zullen opleveren, omdat er op maat geschoold wordt. Het lesmateriaal is direct afgeleid van de taal- en reken-gebruikssituaties bij Vandra. Een voorbeeld hiervan komt uit de rekencursus (rechtsboven).

Opdracht 50

Leo is plaatjes aan het snijden.
De voorraadplaten gaan met twee tegelijk de machine in.
Van een plaat worden vijf plaatjes gesneden.
De teller staat op 42.
Hoeveel plaatjes zijn er gesneden bij deze tellerstand?

Maak de berekening op een kladblok.

Voorbeeld uit de rekencursus

In februari 2002 is een cursus Nederlands, voor zes werknemers, en een cursus Rekenen, voor acht werknemers, van start gegaan. Groter dan acht deelnemers zullen de groepen niet worden. Er wordt telkens gewerkt met een cyclus van acht bijeenkomsten, waarna uitstroom van deelnemers verwacht

wordt (die hun niveau gehaald hebben) en er nieuwe instroom mogelijk wordt. Over de cursussen zelf willen wij u graag in een later stadium informeren.

* * *

Uit het veld

Stenvert NT2 - bloks ideaal?

Carry van de Guchte

'De Stenvert NT2-bloks woordenschat zijn ideaal na kern 6 van *Lezen doe je overal*' staat er in Alfa-nieuws nummer 4 (2001) in een bericht van een ISK-docente. Dat is mooi, dacht ik toen ik dat las. Kennelijk kan de elementaire leesvaardigheid die de leerlingen dan verworven hebben al ingezet worden voor het leren van Nederlands. Maar toen ik die NT2-bloks nog eens inkeek, vroeg ik me af in welk opzicht ze eigenlijk ideaal zijn.

Ideaal na kern 6 van *Lezen doe je overal*?

De auteurs van de Stenvert NT2-bloks Woordenschat schrijven in de toelichting: 'De bloks kunnen met succes worden doorgewerkt door leerlingen die minimaal eenvoudige zinnen kunnen lezen op technisch leesniveau AVI 2.' Voor leerlingen die net kern 6 van *Lezen doe je overal* hebben afgerond zal dat vaak nog niet het geval zijn.

Aan het eind van kern 6 van *Lezen doe je overal* hebben de leerlingen korte, eenvoudige woorden leren lezen en schrijven,

namelijk woorden met de structuur: medeklinker - klinker - medeklinker zoals *boek* en *lees*. Al op de eerste pagina van Stenvert NT2-blok Woordenschat A komen woorden aan de orde met een structuur die een verder gevorderde leesvaardigheid vereist: *lezen* (met open lettergreep en verdwenen *e*), *kwast* (met klusters van medeklinkers *kw-* en *-st*), *knippen* (met medeklinkercluster *kn-* en verdubbeling van medeklinker) en *verven* (met 'stomme' *e*). De leerlingen zullen deze woorden nog niet meteen na kern 6 correct kunnen lezen. Als het nieuwe, onbekende woorden voor hen